

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯDOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-221-237](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-221-237)

УДК 336.02

JEL Classification: A29; O38; H50; H52

Олена Парубець

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: Olena.parubets@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5357-7581>Scopus Author ID: [56607090800, 5722668253](https://orcid.org/0000-0001-5357-7581)**ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ
В НАПРЯМУ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЦИФРОВОЇ
ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті досліджено вплив цифрової трансформації економіки та суспільства, а також швидкого впровадження цифрових технологій на фінансовому ринку на рівень цифрової фінансової грамотності населення. Проаналізовано основні положення стратегічних напрямів фінансової політики України та країн Європейського Союзу в напрямку підвищення цифрової і фінансової грамотності населення. Досліджено показники оцінки рівня цифрової і фінансової грамотності населення України. Виявлено, що значну роль в реалізації заходів державної фінансової політики у сфері підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення відіграють центральні органи державної виконавчої влади, які створюють правове поле для цифровізації фінансового ринку. Зазначено, що рівень цифрової фінансової грамотності населення є драйвером розвитку національної економіки, стабілізації функціонування фінансової системи в повоєнний період, індикатором досягнення соціальної рівності і справедливості та потребує розробки Національної Стратегії розвитку цифрової фінансової грамотності населення України.

Ключові слова: фінансова політика держави; цифрова фінансова грамотність; цифрові фінансові продукти; цифрові технології; цифровізація фінансового сектору; стратегія.

Табл.: 2. Рис.: 1. Бібл.: 17.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація економіки й суспільства, швидке впровадження цифрових технологій на фінансовому ринку докорінним чином змінює щоденне життя і професійну діяльність населення. Особливо процеси цифровізації фінансового сектору активізувалися в період пандемії COVID-2019, коли в більшості людей не було іншої можливості здійснювати фінансові операції, як тільки в онлайн-режимі. На сьогодні більшість державних, адміністративних, фінансових послуг, що надаються населенню, перенесені в онлайн. Зокрема, ідеться про використання фінансово-кредитними установами хмарних обчислень, блокчейну, аналітики великих даних, інтернету речей, штучного інтелекту й т. ін.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У таких умовах споживачам фінансових послуг стає надто складно відстежувати головні зміни на фінансовому ринку, адаптуватись до них і опанувати сучасні фінансові технології. Певна категорія споживачів фінансових послуг не користується цифровими фінансовими інструментами та продуктами з причини нестачі фінансових знань і цифрових навичок. У підсумку це призводить до втрати потенційних можливостей і зниження рівня добробуту громадян. При цьому в Україні, як і в деяких країнах Європейського Союзу (ЄС), спостерігається низький рівень цифрової і фінансової грамотності населення. Саме це обумовлює необхідність підвищення його рівня шляхом рівності доступу населення до цифрових фінансових послуг. Особливо актуальною проблемою підвищення рівня цифрової фінансової грамотності постає перед населенням України, яке в умовах війни, призупинення діяльності фінансово-кредитних установ під час повітряних тривог не може фізично здійснювати фінансові операції. В умовах війни більшість домогосподарств змушені були покинути свої домівки або внаслідок бойових дій втратили своє майно, здоров'я, близьких. Відсутність сформованих цифрових і фінансових знань, умінь та навичок призводять до дезорієнтації населення, обмеження їх фінансової самостійності і свободи, зростання панічних настроїв. При цьому в зазначених умовах виникають нові види і методи фінансового шахрайства, зокрема кібершахрайство, кібержебрацтво; і не маючи базових знань із захисту особистих фінансів населення втрачає значну суму коштів, що впливає на погіршення рівня якості життя і добробуту.

Головними функціями держави є захист прав і свобод людини, забезпечення соціального та цивільного захисту населення. Зазначені функції держава реалізує завдяки розробленій фінансовій політиці, яка в умовах цифровізації економіки й суспільства, побудови цифрової держави потребує впровадження та обґрунтування ефективних заходів, спрямованих на підвищення рівня як цифрової, так і фінансової грамотності населення. Саме цим і зумовлена актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення стали предметом дослідження багатьох вітчизняних і закордонних науковців.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

К. М. Краус, Н. М. Краус, Г. М. Поченчук вважають, що починати опановувати фінансову грамотність необхідно з дитинства, починаючи з напрацювання основ фінансових знань у сім'ї, школі, університеті, наголошувати на цифровізації фінансової інклюзії [1].

Автори роботи [2] в умовах диджиталізації фінансового сектору виділяють таку категорію, як цифрова фінансова інклюзія, обґрунтовують її сутність та складові компоненти, а саме обізнаність населення про цифрові фінансові продукти та послуги, усвідомлення потенційних фінансових ризиків та контроль над ними, знання прав споживачів фінансових послуг.

О. Бречко [3] у своїй науковій праці зазначає, що складові розвитку сучасного інформаційного суспільства базуються саме на фінансовій та цифровій грамотності населення та проводить аналіз вітчизняних та європейських нормативно-правових актів у напрямку стандартів викладання та оцінювання цифрової компетентності для громадян.

Заслугує на увагу дослідження японських учених [4] стосовно того, як фінансова грамотність і поведінкові риси впливають на впровадження послуг електронних платежів (ePayment) в Японії. Вони виявили зв'язок між фінансовою грамотністю населення та використанням двох типів платіжних послуг: електронних грошей і мобільних платіжних програм, а саме, що люди з вищою фінансовою грамотністю частіше користуються такими платіжними послугами.

Розглядаючи тенденції розвитку фінансової інклюзії в умовах воєнного стану, М. Пшенична [5] визначає особливість значущість побудови рівнодоступності до фінансових продуктів, процесів і послуг для всіх категорій громадян за рахунок імплементації кращих практик функціонування фінансового сектору.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Як видно з огляду літературних джерел, більшу увагу науковці приділяють питанням взаємозв'язку цифрової і фінансової грамотності, їхньої сутності та складовим, а також напрямкам їх підвищення на основі вивчення і впровадження передового закордонного досвіду. При цьому недостатня увага приділяється питанням розгляду напрямів і заходів фінансової політики держави, спрямованим на підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення України, особливо молоді.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Метою статті є дослідження стратегічних і тактичних заходів фінансової політики держави, спрямованих на підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення України в умовах впровадження цифрових технологій у фінансовому секторі.

Виклад основного матеріалу. У сучасних реаліях важливість і необхідність підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення підтверджена на міжнародному і національному рівні. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), реалізуючи в Україні проєкт «Трансформація фінансового сектору» у 2021 році разом з Національним банком України склали звіт за результатами дослідження «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021 році». Відповідно до цього звіту індекс фінансової грамотності населення України становив 12,3 із 21 можливих балів. При цьому саме молодь у віці від 18 до 24 років має низький рівень фінансової грамотності, особливо найнижчий рівень має молодь у віці від 18 до 19 років лише 10,1 бала, а також люди похилого віку. Стосовно цифрової фінансової грамотності зазначено, що респонденти, яких опитували і які не є користувачами технологій (ті, хто не користувався комп'ютером, електронною поштою, інтернетом та мобільним телефоном останній тиждень) мають значно нижчий бал із фінансової грамотності (9,9) за рахунок знання і поведінки. Також у цьому звіті наголошується, що ця категорія опитуваних складає лише 5 % вибірки і на 68 % складається з осіб віком від 60 років і старших [6]. Отже, існує прямий зв'язок між фінансовою грамотністю і тим, наскільки впевнено користувачі фінансових послуг володіють сучасними цифровими технологіями.

Згідно зі створеною Світовим банком глобальною базою даних Global Findex виокремимо показники стосовно цифрової фінансової грамотності дорослого населення України у порівнянні зі середньосвітовими значеннями (рис. 1) [7].

На першому місці в базі даних знаходяться показники щодо наявності рахунку в банку або іншій фінансовій установі. В Україні цей показник перевищує середньосвітове значення (84 проти 76 %). По більшості з наведених у глобальній базі показників цифрову грамотність дорослого населення України можна вважати цілком задовільною в порівнянні зі середньосвітовими показниками. При цьому серед країн світу лідерами за наведеними показниками є Австралія, Австрія, Данія, Ісландія, Канада, Китай, Нідерланди, Норвегія, Південна Корея, Фінляндія, Швеція, серед яких найкращі показники мають Данія та Норвегія.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

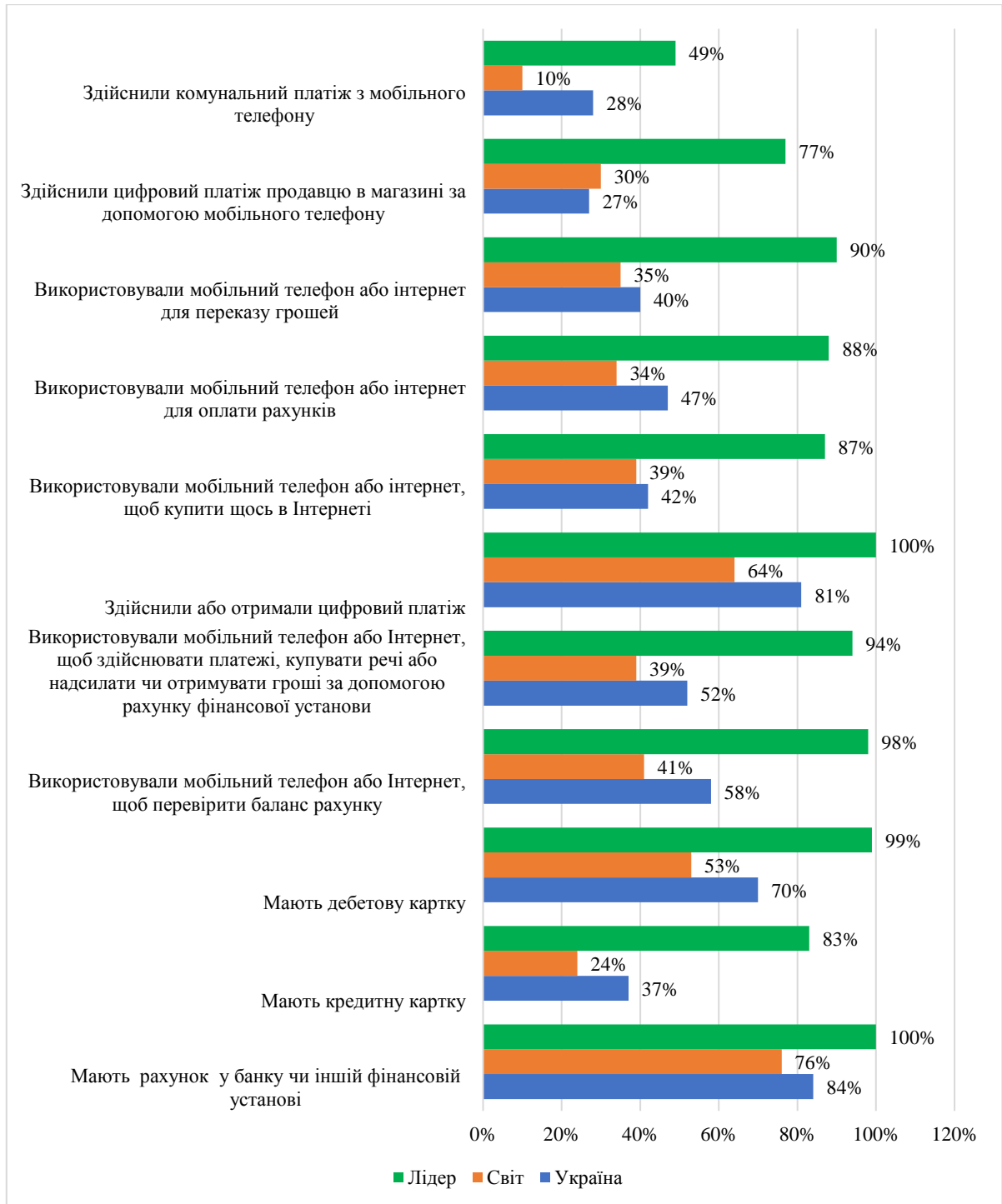

Рис. 1. Основні показники цифрової фінансової грамотності дорослого населення України в порівнянні зі середньосвітовими значеннями

Джерело: складено автором на основі [7].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Загалом дослідження Світового банку [7] показує, що для здійснення різноманітних фінансових операцій дедалі частіше використовуються мобільні телефони. Це пов'язано зі зростанням потужності смартфонів та появою відповідного програмного забезпечення, банківських мобільних додатків.

Активізація процесів цифрової трансформації економіки й суспільства, швидке впровадження цифрових технологій на фінансовому ринку обумовлюють необхідність підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення, яка виступає ключовим фактором скорочення рівня бідності та забезпечення соціально-економічного розвитку країн та дієвим інструментом забезпечення соціальної рівності і справедливості. У зв'язку з цим підвищення рівня фінансової грамотності, обізнаності та фінансової культури населення потребують розробки тактичних і стратегічних напрямів державної фінансової політики, а також скоординованих дій органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, представників бізнес-структур, громадських організацій, закладів освіти в цьому напрямку.

Фінансова політика держави включає багато складових і розробляється на основі чинного фінансового права як нормативно-правового забезпечення її реалізації. Шляхом фінансової політики відбувається взаємодія держави із суспільством та виконання покладених на державу політичних, економічних, соціальних функцій. Однією з головних функцій держави є забезпечення соціальної рівності та справедливості, соціального захисту населення, скорочення рівня бідності населення та забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Низький рівень фінансової грамотності обмежує фінансову свободу та зумовлює неспроможність населення переживати фінансові кризи, знижувати фінансові ризики, формувати дієву особисту фінансову поведінку та не підпадати під дію фінансових та кібершахраїв.

Проаналізуємо положення основних нормативно-правових актів, у яких зазначаються основні стратегічні напрями фінансової політики держави у сфері підвищення рівня цифрової та фінансової грамотності населення України (табл. 1).

Значну роль у реалізації заходів державної фінансової політики у сфері підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення відіграють центральні органи державної виконавчої влади, а саме Міністерство цифрової трансформації України, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та ін.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Таблиця 1

Стратегічні напрями підвищення рівня цифрової і фінансової грамотності населення України, визначені чинними нормативно-правовими актами

Назва нормативно-законодавчого акта	Основні напрями у сфері підвищення цифрової і фінансової грамотності
Указ Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»	Сприяння благополуччю громадян у будь-якому віці; забезпечення всеохопної і справедливої якісної освіти, заохочення можливості навчання впродовж усього життя; забезпечення гендерної рівності, продуктивна зайнятість та гідна праця для всіх; скорочення нерівності.
Стратегії розвитку фінансового сектору України	Впровадження інноваційних технологій, використання електронних платіжних засобів, дистанційні виплати вкладникам банків, поширення віртуальних каналів обслуговування, потребують розвитку фінансової грамотності населення.
Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери	Створення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери та підсистеми Єдиного соціального вебпорталу для обслуговування та забезпечення дистанційного доступу громадян до соціальних послуг громадян незалежно від їх місця проживання; підсистеми «Єдиний соціальний процесинг» для забезпечення автоматизації звернень громадян, впровадження технології електронного інформування громадян з питань надання соціальної підтримки.
Стратегія кібербезпеки України	Впровадження цифрових послуг для населення; зміцнення довіри приватного сектору та громадян до цифрових послуг; інформування громадськості про їх безпечність та надійність; розвиток національної інформаційної інфраструктури; підвищення ефективності системи захисту персональних даних громадян; розробка та запровадження механізмів заохочення приватного сектору та окремих громадян до участі у формуванні та реалізації заходів із забезпечення кібербезпеки; залучення громадськості до прийняття рішень у сфері кібербезпеки шляхом проведення відповідних опитувань (анкетувань) та розміщення їх результатів на інформаційних ресурсах Національного координаційного центру кібербезпеки та основних суб'єктів національної системи кібербезпеки; проведення щороку місяця кібербезпеки в Україні із залученням приватного сектору та широкого кола громадян.

Джерело: складено автором на основі [8-11].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Згідно з даними, опублікованими на сайті Міністерства цифрової трансформації (Мінцифри), до 2024 року 100 % публічних послуг будуть доступними онлайн [12].

У зв'язку з цим Мінцифри реалізувало відповідні проєкти, спрямовані на розвиток цифрових навичок українців та підвищення рівня їхньої цифрової грамотності. У 2020 р. Мінцифри започаткувало проєкт «Дія. Цифрова освіта», метою якого було за 3 роки підвищити рівень цифрової грамотності 6 млн українців. На платформі Національної компанії з цифрової грамотності розміщені безкоштовні онлайн-курси з цифрової грамотності, а також функціонує розвинена мережа партнерських хабів цифрової освіти, де навчання проходить в офлайн режимі. У травні 2023 р. на Національній едьютеймент платформі актуальних знань та навичок було презентовано оновлену версію зазначеного проєкту з урахуванням основних положень європейського порядку денного з навчання дорослих на 2021–2030 роки, затвердженого Радою Європейського Союзу. За час функціонування платформи частка українців, які володіють цифровими навичками, зросла на 13 % і становить 60 %. Загалом цифровими навичками володіють 93 % дорослого населення країни від 18 до 70 років. На основі дослідження, проведеного Мінцифри, було виявлено, що вищий рівень цифрових навичок дає більше можливостей для кар'єрного зростання, отримання престижної та перспективної роботи, зростання рівня заробітної плати. З огляду на це підвищення рівня цифрової грамотності українців та вільний доступ до цифрової освіти впродовж життя залишається пріоритетними напрямками діяльності Мінцифри [12].

Велику увагу підвищенню рівня фінансової грамотності населення, як одного із головних факторів забезпечення стійкості фінансового сектору країни, приділяє Національний банк України (НБУ). В опублікованій на сайті НБУ Стратегії фінансової грамотності [13] серед основних пріоритетів визначені зміна фінансової культури, формування європейського, фінансово обізнаного українця, особливий акцент на підвищення фінансової грамотності молоді, розробка єдиної комунікаційної платформи, створення Освітньо-комунікаційного центру.

У вересні 2023 р. НБУ запустив безкоштовну онлайн-платформу – освітній сайт з фінансової грамотності «Гаразд». Це стало можливим завдяки підтримці Міжнародної фінансової корпорації в межах ре-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

алізації чотирирічної Програми технічної допомоги «Фінансова інклюзія задля економічного зростання» в партнерстві з Державним секретаріатом Швейцарії з економічних питань та Фондом ефективного врядування Уряду Великої Британії в Україні. Створена освітня платформа дасть змогу українцям підвищити рівень своєї фінансової грамотності, завдяки опануванню нових фінансових навичок зменшувати фінансові ризики, навчитися ефективно управляти особистими фінансами в сучасних умовах [13].

Національний банк України є повноправним членом Міжнародної мережі фінансової освіти Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD/INFE). Розглянемо основні результати діяльності робочих груп OECD-INFE щодо цифрової фінансової грамотності, втілені у звітах відповідного спрямування.

Найважливішим результатом багаторічної діяльності OECD/INFE є розробка та публікація Рамки фінансової компетентності для дорослих у Європейському Союзі в січні 2022 року. Метою розроблення Рамки є сприяння спільному розумінню фінансової компетентності дорослих серед держав-членів і національних органів влади, навчальних закладів, промисловості та окремих осіб. Описано цифрові фінансові навички, які необхідні дорослим для прийняття обґрунтованих рішень щодо особистих фінансів. Надано визначення фінансової грамотності як «поєднання обізнаності, знань, навичок, ставлення та поведінки для прийняття фінансових рішень і, зрештою, досягнення фінансового добробуту особи». Рамка надає набір компетенцій, орієнтованих на результат, які можна використовувати для підтримки розроблення, впровадження та оновлення національної стратегії фінансової грамотності [14].

Національним Банком України як постійним членом OECD/INFE спільно з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб і Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку вищезазначена Рамка була адаптована до українських реалій та опублікована як Рамка фінансових компетентностей дорослого населення України, створення якої передбачено Стратегією розвитку фінансового сектору України. Також у січні 2024 р. Міжвідомча робоча група фахівців вищезазначених органів та Міністерства освіти і науки України підготували Рамку фінансових компетентностей дітей та молоді України (віком від 5 до 18 років) [13].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

У червні 2022 року Україна отримала статус кандидата на членство в Європейському Союзі (ЄС). Для того щоб стати частиною європейської спільноти в найближчому майбутньому, законодавчо-правове поле України повинно відповідати правилам, законам і стандартам ЄС, зокрема у сфері підвищення рівня цифрової і фінансової грамотності населення, доступу населення до фінансових послуг, розвитку фінансової сфери та її цифровізації. Країни ЄС різняться за рівнем фінансової грамотності населення. Найбільше значення індексу фінансової грамотності у 2021 р. мали такі країни ЄС, як Словенія, Австрія та Німеччина (зі значенням від 14,4 до 14,7 бала – із 21 максимально можливого бала). Натомість найменші показники фінансової грамотності у ЄС демонструють Болгарія (12,3 бала), Румунія (11,2 бала) та Італія (11,1 бала) [6].

Таблиця 2

**Звіти робочих груп OECD-INFE
з розвитку цифрової фінансової грамотності**

Назва звіту	Основні результати
1	2
Розроблення політичних (загальних) рекомендацій з цифрової фінансової грамотності – 2018 рік	Рекомендації, спрямовані на виявлення та просування ефективних ініціатив, які підвищують цифрову та фінансову грамотність з урахуванням переваг і ризиків цифрових фінансових послуг, підвищенням рівня довіри населення до нових цифрових інструментів, а також захисту споживачів фінансових послуг в епоху розвитку цифрових технологій.
Дослідження ролі персональних даних споживачів фінансових послуг та розробка політики захисту персональних даних – 2020 рік	Технологічні інновації значно розширили можливості постачальників фінансових послуг збирати, зберігати та аналізувати широкий спектр даних про клієнтів. З однієї сторони це може принести переваги споживачам, з іншої характеризується ризиками відтоку персональних даних клієнтів. Тому необхідно створити надійну систему захисту споживачів фінансових послуг і підвищити рівень фінансової грамотності та обізнаності споживачів цифрових фінансових послуг.
Просування цифрової фінансової інтеграції молоді – 2020 рік	Дослідження фінансової активності різних верств населення показали, що у світі більшість молоді у віці 15-24 роки взагалі не користується фінансовими послугами. Розширити доступ молоді до цифрових фінансових послуг можливо завдяки освіті, навчанню, працевлаштуванню, започаткуванню власного бізнесу, створенню родини та управління особистими (сімейними) фінансами тощо.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Закінчення табл. 2

1	2
Цифрове надання фінансової освіти: дизайн і практика – 2021 рік	Значну увагу у звіті сконцентровано на поєднанні цифрової та фінансової освіти, важливість якої зростає паралельно з цифровізацією суспільства та економіки. Цифрові інструменти можуть підтримувати ефективне надання фінансової освіти та допомагати політикам задовольняти потреби цільової аудиторії за допомогою використання індивідуальних підходів. У звіті концентрується увага на довгостроковій фінансовій стійкості за рахунок фінансової грамотності, описуються програми цифрової фінансової освіти.
Керівництво OECD/INFE щодо цифрового надання фінансової освіти» – 2022 рік.	Цифрові технології роблять фінансову освіту більш ефективною, але органи державної влади повинні впроваджувати цифрові ініціативи відповідно до потреб у знаннях з фінансової грамотності цільової аудиторії та з урахуванням низького рівня цифрової грамотності окремих верств населення та їх доступу до цифрових технологій.

Джерело: складено автором на основі [14].

Аналіз досвіду країн ЄС засвідчує, що головними перешкодами на шляху розвитку цифрової фінансової грамотності є значна частка населення, яке не користується фінансовими послугами; не використовує сучасні фінансові технології для здійснення безготівкових та електронних платежів, має обмежений доступ до фінансової і цифрової інфраструктури.

Головними компонентами, які формують сприятливе середовище для розвитку цифрової фінансової грамотності в країнах ЄС виступають досконалість законодавчої, наглядової та регуляторної бази, розроблення скоординованих дій до стратегічного планування та реалізації узгодженої політики цифрової трансформації економіки й суспільства.

У Цифровій Стратегії до 2030 р.[15], прийнятій Європейською комісією, одними з основних напрямів є розвиток цифрової економіки і трансформація європейського бізнесу. Пріоритетами їх досягнення зазначено розвиток вискоелективної системи цифрової освіти, цифрових навичок населення впродовж всього життя. Результативними показниками Стратегії є такі: 80 % дорослого населення повинні мати базові цифрові навички; домогосподарства повинні мати гігабайти підключення, а території населених пунктів мати покриття мережею 5G;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

понад 90 % МСП повинні досягти хоча б базового рівня цифрової інтенсивності; основні державні послуги повинні бути доступні онлайн; 80 % громадян повинні використовувати технологію електронного підтвердження особи.

На адаптацію освіти й навчання до умов цифрової епохи спрямована політична ініціатива ЄС «План дії з цифрової освіти» (2021-2027 рр.) [16], який спрямований на розвиток співробітництва між країнами-учасниками у сфері отримання населенням високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти.

Вищезазначені документи спрямовані на отримання громадянами ЄС базового рівня цифрових навичок, використання потенціалу цифрових сервісів фінансово-кредитних установ та користування цифровими фінансовими послугами, які необхідні для отримання високооплачуваної роботи та кар'єрного зростання, а також знань робочої сили ЄС у галузі кібербезпеки та захисту від кіберзагроз. Основні положення стратегічних документів ЄС можуть бути використані для адаптації європейського досвіду підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення у вітчизняній практиці при розробці стратегічних напрямів фінансової політики держави.

Саме досконалість законодавчої, наглядової та регуляторної бази забезпечує зростання рівня цифрової грамотності населення та формує сприятливе середовище для подальшої цифровізації фінансового сектору та стабілізації функціонування фінансової системи України у повоєнний період [16].

Висновки і пропозиції. Цифрова фінансова грамотність є драйвером економічного зростання держави та дієвим інструментом забезпечення соціальної рівності і справедливості. Виходячи з цього фінансова політика держави та її складові бюджетна, податкова, інвестиційна, соціальна політики повинні передбачати заходи, спрямовані на підвищення рівня соціально-фінансової, податкової, цифрової грамотності та культури населення, зростання інвестиційної активності громадян. Для цього необхідно на основі врахування позитивного світового досвіду і досвіду країн ЄС розробити та впровадити національну Стратегію розвитку цифрової фінансової грамотності населення, яка б враховувала основні положення чинних нормативно правових актів і передбачала взаємопогоджені дії органів державної виконавчої влади, а саме Міністерства фінансів України,

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Міністерства цифрової трансформації, Міністерства економіки України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України, НБУ, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку тощо, які створюють правове поле для цифровізації фінансового ринку та доступу населення, особливо молоді до отримання фінансових знань і цифрових навичок. Зазначена стратегія дасть змогу подолати розрив між стрімкими темпами цифровізації фінансового сектору та готовністю населення користуватись новітніми цифровими продуктами та інструментами й забезпечить підвищення економічної і фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Краус К. М. Інституціональні аспекти та цифровізація фінансової інклюзії в національній економіці / К. М. Краус, Н. М. Краус, Г. М. Поченчук // *Innovation and sustainability*. – 2022. – № 2. – С. 18-28. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.18.28>.
2. Приказюк Н. В. Цифрова фінансова грамотність: компоненти та методи / Н. В. Приказюк, Ю. О. Ходаківська // *Innovation and Sustainability*. – 2023. – № 2. – С. 31-37.
3. Бречко О. Фінансова і цифрова грамотність, як базові складові розвитку сучасного інформаційного суспільства / О. Бречко // *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. – 2019. – Вип. 24. – С. 129-135.
4. Long T. Q. Financial literacy, behavioral traits, and ePayment adoption and usage in Japan / T. Q. Long, P.J. Morgan, N. Yoshino // *Financial Innovation*. – 2023. – № 9. – P. 101. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40854-023-00504-3>.
5. Пшенична М. В. Тенденції розвитку фінансової інклюзії в умовах воєнного часу: проблеми, здобутки, міжнародний досвід / М. В. Пшенична // *Transformation of Ukraine's Economy: Formation of an Inclusive Economy System and Functionality of Financial Inclusion*. – Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. – С. 170-182.
6. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні у 2021. Звіт за результатами дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.
7. Global Findex. The World Bank [Electronic resource]. – Accessed mode: <http://surl.li/qxtrpx>.
8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
9. Стратегія розвитку фінансового сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

10. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#n10>.

11. Про План реалізації Стратегії кібербезпеки України [Електронний ресурс] : Рішення Ради Національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0087525-21#n16>.

12. Міністерство цифрової трансформації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua>.

13. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

14. Організація економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/about>.

15. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/ezpgg>.

16. Digital Education Action Plan (2021-2027). European Commission. (2020) [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.

17. Фінансова інклюзія як інструмент доступності населення до ринку фінансових послуг країн ЄС / О. М. Парубець, І. В. Садчикова, О. М. Кальченко, О. О. Тарасенко // Економіка. Фінанси. Право. – 2022. – Вип. 1/1. – С. 11-16.

References

1. Kraus, K., Kraus, N, Pochenchuk, G. (2022). Instytutsionalni aspekty ta tsyfrovizatsiia finansovoi inkluzii v natsionalnii ekonomitsi [Institutional aspects and digitalization of financial inclusion in the national economy]. *Innovation and sustainability*, (2), 18-28. <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.18.28>.

2. Prykaziuk, N., Khodakivska, Yu. (2023). Tsyfrova finansova hramotnist: komponenty ta metody pidvyshchennia [Digital financial literacy: components and methods of enhancement]. *Innovation and Sustainability*, (2), 31-37.

3. Brechko, O. (2019). Finansova i tsyfrova hramotnist, yak bazovi skladovi rozvytku suchasnoho informatsiinoho suspilstva [Financial and digital literacy as basic components of the development of the modern information society]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy – Regional Aspects of Productive Forces Development of Ukraine*, 24, 129-135.

4. Long, T.Q., Morgan, P.J., Yoshino, N. (2023). Financial literacy, behavioral traits, and ePayment adoption and usage in Japan. *Financial Innovation*, 9, 101 <https://doi.org/10.1186/s40854-023-00504-3>

5. Pshenychna, M. (2023). Trends in the development of financial inclusion in wartime conditions: problems, achievements, international experience. *Transformation of Ukraine's Economy: Formation of an Inclusive Economy System and Functionality of Financial Inclusion* (pp. 170-182). Riga, Latvia: Baltija Publishing.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

6. Finansova hramotnist, finansova inkluziia ta finansovy dobrobut v Ukraini u 2021. Zvit za rezultatamy doslidzhennia [Financial literacy, financial inclusion and financial well-being in Ukraine in 2021. Report based on research results]. (2021). https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf?v=4.

7. Global Findex. The World Bank. (n.d.). <http://surl.li/qxtpx>.

8. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030], Decree of the President of Ukraine dated September 30, 2019 № 722/2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

9. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine]. (n.d.). https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7.

10. Pro skhvalennia Stratehii tsyvrovoi transformatsii sotsialnoi sfery [On the approval of the Strategy of digital transformation of the social sphere], Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 28, 2020. № 1353-p. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#n10>.

11. Pro Plan realizatsii Stratehii kiberbezpeky Ukrainy [About the Cyber Security Strategy Implementation Plan of Ukraine], Decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 30, 2021. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0087525-21#n16>.

12. Ministerstvo tsyvrovoi transformatsii Ukrainy [Ministry of Digital Transformation of Ukraine]. (n.d.). <https://thedigital.gov.ua>.

13. Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]. (n.d.). <https://bank.gov.ua>.

14. Orhanizatsiia ekonomichnoho spivrobotnytstva ta rozvytku [Organisation for Economic Co-operation and Development]. (n.d.). <https://www.oecd.org/about>.

15. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital. (n.d.). <http://surl.li/ezpgg>.

16. Digital Education Action Plan (2021-2027). European Commission. (2020). URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.

17. Parubets, O., Sadchykova, I., Kalchenko, O., Tarasenko, O. (2022). Finansova inkluziia yak instrument dostupnosti naselennia do rynku finansovykh posluh krain YeS. [Financial Inclusion as an Instrument of Accessibility to Financial Services for EU Households]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Law*, 1/1, 11-16.

Отримано 19.10.2023

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

UDC 336.02

JEL Classification: A29; O38; H50; H52

Olena Parubets

Doctor of Economic Sciences,

Professor, Professor of Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)E-mail: Olena.parubets@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5357-7581>Scopus Author ID: [56607090800](https://orcid.org/0000-0001-5357-7581), [5722668253](https://orcid.org/0000-0001-5357-7581)**FINANCIAL POLICY OF THE STATE AIMED
AT THE INCREASE OF THE FINANCIAL LITERACY LEVEL
OF THE POPULATION OF UKRAINE**

Abstract. *The purpose of the article is to study strategic and tactical measures of the state's financial policy aimed at improving the level of digital financial literacy of the population of Ukraine in the context of the digital technologies introduction in the financial sector.*

In the article, the impact of digital transformation of the economy and society, as well as the rapid introduction of digital technologies in the financial market on the level of digital literacy of the population is studied. The indices of the financial literacy level of the population of Ukraine and EU countries are analysed. It is concluded that in the context of the rapid development of digital financial products, the level of financial literacy of the population is interrelated with the level of its digital literacy. It is noted that the level of digital financial literacy of the population is a driver of the national economy development, stabilization of the functioning of the financial system in the post-war period, and as an indicator of achieving social equality and justice.

According to the Global Findex database created by the World Bank, the indicators of digital financial literacy of the adult population of Ukraine are analysed. Based on the results of the analysis, it is concluded that the level of digital literacy of the adult population of Ukraine can be considered quite satisfactory compared to the global average.

The main provisions of strategic directions of the financial policy of Ukraine and countries of the European Union aimed at improving digital and financial literacy of the population are researched. It is noted that a significant role in the implementation of the measures of the state financial policy in improving the level of digital financial literacy of the population is played by the central executive authorities, which create a legal framework for digitalization of the financial market.

In June 2022, Ukraine received the status of a candidate for membership in the European Union (EU). To become a part of the European community in the near future, the legislative and legal field of Ukraine must comply with the rules, laws and standards of the EU, in particular in improving the level of digital and financial literacy of the population, access to financial services, development of the financial sector and its digitalization.

It is noted that it is the perfection of the legislative, supervisory and regulatory framework that ensured the growth of the digital literacy level of the population and creates a favourable environment for further digitalization of the financial sector and stabilization of the financial system functioning in Ukraine in the post-war period. To do this, it is necessary to develop and

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

implement a national strategy for the development of digital financial literacy of the population based on the positive international experience and the experience of EU countries taking into consideration the main provisions of existing regulatory legal acts and provide for mutually agreed actions of the state executive authorities.

Keywords: *financial policy of the state, digital financial literacy, digital financial products, digital technologies, digitalization of the financial market, strategy*

Table: 2. Fig.: 1. References: 17.

Бібліографічний опис для цитування:

Парубець О. Фінансова політика держави в напрямку підвищення рівня цифрової фінансової грамотності населення України. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2(27). С. 221-237.